

Nr 206.

Av herr Jansson i Aspeboda m. fl., om beredande av semester åt skogskörare.

Semesterlagstiftningen har i åtskilliga betydelsefulla hänseenden reformerats genom antagandet av 1945 års semesterlag. I främsta rummet har genom reformen legal semesterrätt beretts de korttidsanställda. I den nya lagen har man sålunda helt frångått kravet på viss sammanhängande tids anställning såsom villkor för semesterrätt. Under förarbetena verkställdes vissa undersökningar rörande förekomsten av korttidsanställda arbetstagare. Undersökningarna utvisade att bl. a. skogsarbetarna icke uppnådde de kvalifikationer som 1938 års semesterlag fastställde för erhållande av semesterförmån.

Skogsarbetarkåren utgöres till övervägande del av huggare och körare. Skogsarbetet tillhör det tyngsta och mest arbetskrävande yrket. En körare åtager sig ofta huggningsarbete, då förhållandena så passa, och under samma säsong kan han ha anställning som både körare och huggare. Att huggaren erhåller rätt till semesterförmån enligt 1945 års lag torde vara ställt utom all diskussion. Annorlunda ställer det sig emellertid med köraren. Skogsköraren har tidigare under långa tider intagit en mellanställning mellan den verkliga arbetsgivaren (virkesägaren) och skogshuggaren. Han var enligt det norrländska ramavtalet skyldig att anställa huggare samt även skyldig att utöva en viss tillsyn över avverkningsarbetet. Ävenså fick köraren ofta ensam ansvara för hela avverkningen. Dessa körarens åligganden ha emellertid ändrats därhän att en skogskörare, som nu sorterar under det norrländska ramavtalet, utan tvekan anses vara arbetstagare på samma sätt som skogshuggaren. Dessa förändringar i körarens ställning reglerades i ramavtalet år 1946.

Även 1942 års semesterkommitté och riksdagen beaktade denna skogskörarens särställning, men uttalade likafullt semesterkommittén vid sina förberedelsearbeten och riksdagen vid lagens antagande, att det funnes starka skäl som talade för att den skogskörare, å vilken det norrländska (dåvarande) ramavtalet ägde tillämpning eller som eljest utförde sitt arbete under liknande villkor, borde betraktas som arbetstagare och att i följd därav vederbörande virkesägare (skogsbolag etc.) borde anses som arbetsgivare — och därmed pliktig svara för semesterförmån — i förhållande till icke blott körarna utan även de huggare, vilka deltog i arbetet.

De skogliga arbetsgivarorganisationerna och kungl. domänstyrelsen hade under behandlingen av semesterkommitténs förslag icke något att in-

vända mot denna kommitténs uppfattning. De medverkade även till att de kollektivt avtalsbundna skogskörarna erhöilo semesterförmån.

Då riksdagens uttalande avsåg icke endast de kollektivt avtalsbundna skogskörarna utan även de skogskörare »vilka utförde sitt arbete under liknande villkor» torde man kunna ha rätt att draga den slutsatsen att samtliga skogskörare, såväl de som äro kollektivt avtalsbundna som de icke avtalsbundna, skulle bliva delaktiga av semesterlagens förmåner. Så har emellertid icke blivit fallet.

Den huvudsakliga delen av skogskörningsarbetet utföres framför allt av jordbrukare och speciellt av de mindre jordbrukarna, som inneha ofullständiga jordbruk. De använda sig i skogskörningsarbetet av den utrustning, som de inneha för jordbruksdriften. Inkomsten från skogskörningsarbetet är den största biinkomsten för dessa ofullständiga jordbruk.

Vid olika tillfällen, när kollektivt avtalsförhållande icke förelegat, har fråga uppstått, huruvida skogskörare är berättigad till semesterförmån. Frågan har vid olika tillfällen dragits inför domstol. Någon prövning i högsta instans har emellertid icke tidigare förekommit. Nu har emellertid genom Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF) förmedling frågan kommit att prövas av högsta domstolen. Högsta domstolen fastställde därvid hovrättens beslut, att skogskörarna icke voro att anse som arbetstagare enligt semesterlagen samt att de på grund därav icke hade rätt till ersättning av bolaget i semesterhänseende.

Utdrag ur Kungl. Maj:ts dom nr 134.

Lagen om semester äger, enligt vad i 1 § stadgas, tillämpning å arbetstagare i enskild tjänst med visst undantag. Frågan huruvida någon i lagens mening är arbetstagare hos annan eller icke är att bedöma efter vad dem emellan kan anses avtalat, varvid man icke kan inskränka sig till något visst avtalsvillkor såsom ensamt avgörande utan har att beakta alla i samband med avtalet och anställningen förekommande omständigheter. Härvid kan de avtalslutandes ekonomiska eller sociala ställning vara ägnad att belysa, huru avtalet bör uppfattas. Att förhållandena i varje särskilt fall bliva avgörande hindrar icke, att om avtalet är av en mera allmänt förekommande typ, ledning kan hämtas från den uppfattning om rättsläget, som eljest mera allmänt gjort sig gällande.

I förevarande fall visar utredningen följande. Hult och hans medparter äro självständiga jordbrukare. Ehuru de tidigare i stor utsträckning utfört skogskörningar åt bolaget, hava de i icke obetydlig omfattning förfogat över sin arbetskraft genom avtal med andra än bolaget. Deras nu ifrågavarande åtaganden gentemot bolaget inneburo att från vissa bestämda skogslotter framköra där avverkat virke. Det var avsett, att de därvid skulle nyttja egna hästar och redskap. Hult och hans medparter ägde på sitt ansvar anlita medhjälpare för arbetet i stället för att själva utföra detsamma i dess helhet. De skulle i arbetet icke vara underkastade särskild övervakning från bolagets sida och skulle kunna själva bestämma över arbetstiden

samt utföra de sysslor, som funnes nödiga för deras egna jordbruk. Ersättning skulle väl beräknas efter framkörd kubikmassa, men så skulle, såsom anmärkts, säkerligen hava förfarits även om till exempel ett åkeri utfört körningarna.

De ingångna avtalen äro således i övervägande grad av sådan innebörd som icke låter förena sig med ett arbetstagarförhållande.

Visserligen hava skogskörare i vissa inom Norrland och Dalarna under senare år tillämpade kollektivavtal behandlats såsom arbetstagare, men detta kan hava berott, förutom på förhandlingsläget, därpå att dessa skogskörare i åtskilliga hänseenden hava andra arbetsförhållanden än Hult och hans medparter. Och att övriga skogskörare i Norrland och Dalarna numera i stor utsträckning i motsats mot tidigare erhålla semesterersättning synes vinna sin förklaring närmast av läget på arbetsmarknaden och utgör därför icke något uttryck för att uppfattningen om deras rättsställning såsom arbetstagare eller icke arbetstagare förändrats. Vad nu anmärkts kan följaktligen icke giva någon ledning för tolkningen av de avtal som bestämma bolagets samt Hults och hans medparters ömsesidiga rättigheter och förpliktelser.

På grund av vad sålunda anförts prövar Kungl. Maj:t rättvist fastställa hovrättens domslut.

Då Hult och hans medparter utfört sina körningar på samma sätt som skogskörningar i allmänhet pläga utföras och deras arbetsåtagande uppgjorts såsom brukligt är, torde det, med hänsyn till högsta domstolens nu avkunnade dom, bliva nödvändigt att lagstiftningsvägen få till stånd ett klarläggande av denna fråga, därest riksdagens tidigare gjorda uttalande rörande skogskörarnas rätt till semesterersättning skall vinna tillämpning i praktiken. Detta synes kunna ske genom en klarare definition av arbetstagarbegreppet i semesterlagen.

Statsmakterna föreskriva vid jordbrukets rationalisering att de mindre jordbruken skola bestå under förutsättning att det gives tillfälle till arbete vid sidan om det egna jordbruket.

Om dessa mindre jordbrukare vid utövandet av sin binäring och med användning av sina för jordbruket nödiga redskap skola bli betraktade som självständiga företagare komma de i ett sämre läge än andra personer som utföra samma arbete.

Arbetstagarbegreppets vikt och betydelse beröra icke endast semesterlagen utan även olycksfallförsäkringslagen och arbetarskyddslagstiftningen.

Med hänsyn till riksdagens uttalande vid 1945 års semesterlags antagande rörande skogskörarens ställning i semesterhänseende samt vad i övrigt här ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådana ändringar dels i semesterlagen att skogsköraren i semesterhänseende skall betraktas som arbetstagare, dels i motsvarande lagar där arbetstagarbegreppet är av betydelse.

Stockholm den 25 januari 1950.

Rob. L. Jansson
i Aspeboda.

Gunnar Hedlund.

K. E. Hansson,
Skediga.

Per Persson,
Norrby.

J. W. Pettersson
i Norregård.

Hj. R. Nilson,
Spånstad.

Harald Andersson
i Dunker.

E. Pettersson
i Ersbacken.

J. Onsjö.

Gunnar Ericsson
i Näs.

Nils Jönsson
i Rosshol.